

Nr 597.

Av herr von Seth m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 202, angående reglering av priserna på fisk och av exporten av fisk.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 202 rörande vissa frågor inom fiskerinäringen får följande anföras,

1) I propositionen har Kungl. Maj:t föreslagit fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1948 om viss reglering av handeln med fisk m. m.

Förordningen utgör den rättsliga grunden bl. a. för systemet med auktorisering av handeln med strömming samt erbjuder därutöver möjlighet till sådan auktorisation även beträffande andra fiskslag.

1945 års fiskeriutredning (SOU 1947:2) gav uttryck för en viss tveksamhet beträffande bibehållandet av strömmingsauktionen. Med hänsyn till de osäkra avsättningsförhållandena föreslogs dock dess bibehållande.

I sitt yttrande över nyssnämnda utredning framhöll statens livsmedelskommission, som är den myndighet, vilken erhållit den största erfarenheten av systemet, att producentföreningarna för strömming i allmänhet vunnit sådan stadga, att de även utan ett av staten skyddat monopol kunna fullgöra sina för fiskarna betydelsefulla uppgifter, och det borde därför övervägas huruvida icke monopollet kunde avvecklas.

Kommissionen yttrade vidare:

»Genom att monopollet helt eliminerar den fria konkurrensen förlorar såväl producenterna själva som allmänheten möjligheten att bedöma organisationernas omkostnader under jämförelse med förhållandena inom en fritt arbetande handel. Härigenom bortfaller den stimulans till rationalisering, som en dylik jämförelse alltid innebär, varjämte organisationerna få mindre möjligheter att bemöta oberättigade påståenden om mindre rationell skötsel. En monopolställning för producentföreningarna och ett auktorisationssystem för partihandeln medför givetvis även en viss stelhet i varudistributionen och förutsätter dessutom en ganska ingående reglering och kontroll av monopolföreningarnas försäljning från det allmännas sida, som det måste vara en fördel för organisationerna att undgå.»

Kommissionen motsatte sig likväl icke systemets bibehållande på grund av de osäkra avsättningsförhållandena.

I sitt yttrande i år över strömmingsmonopolet erinrar kommissionen om sitt tidigare ställningstagande samt vill fortfarande av samma skäl icke motsätta sig systemets bibehållande. Att situationen förändrats under de två senaste åren framgår dock däraf, att kommissionen föreslår en ändring

av förordningens ansvarsbestämmelser »för att man skall kunna komma till rätta med vissa missförhållanden inom strömmingshandeln». Förslaget har icke accepterats av Kungl. Maj:t.

Det förefaller naturligt, att osäkra avsättningsförhållanden icke längre borde utgöra grunden för ett monopol, som sedan länge har fyllt sin ursprungliga uppgift. Monopolet, som utgör ett hinder för fri konkurrens och därmed för rationalisering samt medför stelhet i varudistributionen, anses numera behöva stödjas med nya ansvarsbestämmelser, detta särskilt som dess avskaffande synes kunna stimulera avsättningen.

Möjligheterna till auktorisation även beträffande andra fiskslag tillkommo på förslag av 1945 års fiskeriutredning. Utredningen var emellertid tveksam och framhöll, att principiellt kunde hävdas att fråga vore om ett monopol, mot vilket betänkligheter kunde resas ur allmänt samhälleliga synpunkter. Utredningen anförde även, att fiskarens ekonomiska organisationer numera hade större möjligheter att utan det allmännas stöd inverka på tillförsel och avsättning. Det avgörande skälet fann emellertid utredningen vara följande:

»Mot dessa invändningar kan anföras, att även om vissa principiella betänkligheter kunna hysas mot meddelandet av sådana tillstånd, varom här är fråga, så ha dock redan en grupp fiskare kommit i åtnjutande därav, varför det ur rättvisesynpunkt icke kan anses mer än skäligt att även andra fiskare beredas möjligheter att, om så finnes lämpligt, erhålla samma förmåner.»

Statens livsmedelskommission avstyrkte förslaget och fann, att »några sakskaäl icke ha anförts för införande av motsvarande anordningar även beträffande annan fisk än strömming».

På grundvalen av de utökade auktorisationsmöjligheterna begärde redan 1948 ett flertal fiskarorganisationer viss auktorisation. Kungl. Maj:t har dock ännu icke tagit ställning till någon av dessa framställningar.

Det synes vara i högsta grad betänkligt, att en förordning medger rätt till monopol med en så svag motivering som presterats i detta fall och med de negativa erfarenheter som gjorts beträffande förordningens tillämpning.

2) I propositionen föreslås vidare fortsatt prisreglering på fisk. Visserligen framgår av propositionen 48/1948, att det statliga stödet åt fiskerinäringen endast på kort sikt inriktades på prisreglerande åtgärder. Trots detta kan tiden ännu icke anses mogen för prisregleringens avskaffande. Några anmärkningar beträffande regleringens utformning föreligga ej. Om den tillämpas i enlighet med av statsmakterna godtagna direktiv, kan den fortfarande karakteriseras såsom god form för självhjälp inom fiskerinäringen. Stark och berättigad kritik har emellertid framförts mot det sätt, varpå regleringen i vissa hänseenden tillämpas. Dessa förhållanden ha varit av den art, att de synas förtjäna närmare beaktande från riksdagens sida.

3) Beträffande centraliseringen av exporten har statens livsmedelskommission framställt vissa förslag. I de yttranden, som avgivits över förslagen, ha allvarliga betänkligheter anförts bl. a. av handelskommissionen och kommerskollegium. Särskilt har framhållits, att de organ, som förordats framdeles skola omhänderha ifrågavarande export, icke skola få erhålla en monopolställning.

Kungl. Maj:t synes också ha beaktat de sålunda framförda synpunkterna men har tyvärr icke ansett sig kunna för närvarande taga ställning till frågan hur arbetsuppgifterna böra fördelas mellan vederbörande organ och dess medlemmar. Med de erfarenheter, som kunnat göras beträffande exporten till s. k. centraliserade marknader under den tid denna export omhänderhafs av på livsmedelskommissionens tillskyndan upprättade särskilda exportorgan, vilja vi uttala såsom vår bestämda uppfattning, att för framtiden ingen exportör på sätt som under denna tid skett får förhindras i sin vällovliga näringsutövning. Då Kungl. Maj:t förklarar att ett ingripande ej bör göras mer omfattande än som är nödvändigt samt att regleringen icke nu bör låsas fast, taga vi följaktligen detta såsom ett löfte om att hädanefter inga monopolistiska tendenser inom fiskexporten skola tolereras.

Frågan om fiskexportens förhållanden är av utomordentlig betydelse. Fiskkonsumtionen per capita inom landet är i sjunkande, och fiskeflottans kapacitet har ökats. Samtidigt ha svårigheterna att finna avsättning i utlandet ökats. De krigshärjade länderna äro i färd med att bygga upp sina fiskeflottor, och livsmedelsbristen utomlands har i väsentlig grad avhjälpes. Under sådana förhållanden är det av största vikt, att arbetet för att främja exporten icke hindras genom den bundenhet, som exportens organiserande efter monopolistiska linjer medför.

Under återopande av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte avslå i Kungl. Maj:ts proposition nr 202 gjorda hemställan om fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1948 om viss reglering av handeln med fisk m. m., i vad densamma avser auktorisering av handeln, samt för övrigt beakta vad som i motionen anförts beträffande prisregleringens tillämpning och i fråga om fiskexportens ordnande.

Stockholm den 25 april 1950.

T. G. v. Seth.

Carl Östlund.

Märta Boman.